

Informe sobre la Compra Responsable de Fusta a l'Ajuntament de Barcelona 2016

Programa Ajuntament + Sostenible

BARCELONA
AJUNTAMENT
+SOSTENIBLE

Ajuntament
de Barcelona

Índex

1. Introducció	3
2. Compra de fusta a l'Ajuntament de Barcelona 2016.....	4
2.1 Consum de fusta per dependències.....	4
Infraestructures i Coordinació Urbana	4
Institut Municipal de Parcs i Jardins de Barcelona	5
Districte de Sant Martí.....	5
BIMSA	6
2.2 Resum de la compra de fusta de l'Ajuntament de Barcelona 2016.....	13
3. Evolució de la compra de fusta 2004-2016	16
4. Conclusions	18
5. Agraïments	19

1. Introducció

La primera política de compra responsable de fusta de l'Ajuntament de Barcelona, el Pla d'Acció de la Fusta Sostenible de l'Ajuntament de Barcelona (2004), ha estat un referent en l'àmbit estatal i internacional. Des de llavors, el marc legal de la compra responsable de fusta de l'Ajuntament era el Decret d'Alcaldia del 16 de juliol de 2004 sobre la política responsable de compra de fusta, on s'establia el compromís de promoure l'adquisició de fusta certificada amb els requisits més exigents que fos possible.

El 2015 es va aprovar la nova Política de compra responsable de fusta de gestió forestal sostenible de l'Ajuntament de Barcelona, desenvolupada en el marc de la participació municipal en la Coalició Europea per la Fusta Tropical Sostenible (EU STTC). D'altra banda, també es van aprovar les 12 Instruccions tècniques per a l'aplicació de criteris de sostenibilitat en la contractació pública, les quals inclouen la Instrucció tècnica per a l'aplicació de criteris de sostenibilitat en la fusta. Aquesta instrucció estableix les següents prioritats a l'hora d'adquirir fusta:

- És obligatori adquirir fusta i productes derivats de la fusta amb garanties de procedència d'explotacions forestals sostenibles. El Decret defineix els següents certificats i documents acreditatius: *Forest Stewardship Council (FSC)*, *Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC)* o equivalents.
- Es promou un ús superior de la fusta com a material de construcció sostenible i renovable i l'ús d'una diversitat més gran d'espècies i de fusta autòctona de gestió forestal sostenible.
- Per certs usos, com per exemple elements de mobiliari urbà o altres elements de fusta inclosos en obres, es pot optar per fusta tropical que, a més de tenir garanties de sostenibilitat, s'haurà d'adquirir sempre amb garanties de legalitat.

Per últim, aquest 2017 s'ha aprovat el Decret d'Alcaldia del 24 d'abril sobre la contractació pública sostenible, que inclou les 12 Instruccions tècniques.

Aquest informe, doncs, és fruit de la recopilació d'informació realitzada sobre les compres de fusta i productes derivats portades a terme pels diferents departaments de l'Ajuntament durant l'any 2016. La informació obtinguda serveix de base per mesurar les millores assolides al tercer any de la implementació de la Instrucció i Política de fusta.

2. Compra de fusta a l'Ajuntament de Barcelona 2016

A continuació es presenten les dades de compra de fusta obtingudes dels diferents departaments i organismes municipals l'any 2016. Els departaments i organismes municipals que van comprar fusta en aquest període i dels quals es disposa informació van ser:

- Infraestructures i Coordinació Urbana (ara Àrea de Mobilitat i Infraestructures)
- Institut Municipal de Parcs i Jardins de Barcelona
- Districte de Sant Martí
- Barcelona d'Infraestructures Municipals, SA (BIMSA)

La recopilació de dades s'ha realitzat mitjançant l'ompliment del formulari electrònic per part de les persones responsables de cadascun dels departaments. A continuació, es presenten les dades desglossades per a les diferents dependències.

2.1 Consum de fusta per dependències

Infraestructures i Coordinació Urbana

La informació obtinguda respecte a les adquisicions de fusta per part de Infraestructures i Coordinació Urbana l'any 2016 correspon a la instal·lació de bancs i cadires, i al manteniment del mobiliari urbà en diferents punts de l'espai públic. El 100% de la fusta dels bancs presenta certificació FSC i prové de diferents indrets tropicals. Predomina la fusta de *sucupira* (*Diplotropis purpurea*).

Taula 1. Detall de la compra de fusta per part de Infraestructures i Coordinació Urbana, 2016.				
Quantitat total (m ³)	Ús	Espècie o tipus	Procedència	Certificació
2,32	Mobiliari urbà	<i>Diplotropis purpurea</i>	Brasil	FSC i PEFC
0,20	Mobiliari urbà	<i>Erythopleum utile</i>	Guinea Equatorial	FSC
2,52	Mobiliari urbà	<i>Diplotropis purpurea</i>	Brasil	FSC
0,03	Mobiliari urbà	<i>Entandrophragma cylindricum</i>	República del Congo	FSC
0,92	Mobiliari urbà	<i>Erythopleum utile</i>	Àfrica	FSC
Total 5,99 m³				

Institut Municipal de Parcs i Jardins de Barcelona

Pel que fa a la fusta adquirida per l'Institut Municipal de Parcs i Jardins de Barcelona durant l'any 2016, correspon:

- A la instal·lació de tutors, cilindres de fusta que tenen la funció d'ancorar l'arbre, mantenir-lo en posició vertical, protegir-lo de possibles cops i evitar que els vents forts puguin afectar-ne l'estabilitat. La fusta dels tutors és de pi roig (*Pinus sylvestris*) procedent d'Espanya i amb certificació FSC.
- Al manteniment de les tanques dels diferents parcs i jardins de Barcelona. La fusta utilitzada per a les tanques és de pi roig (*Pinus sylvestris*), prové de Suècia i compta amb certificació FSC i PEFC.
- Al manteniment de les àrees de jocs infantils i mobiliari urbà. La fusta emprada per aquest ús és, per una banda, pi roig (*Pinus sylvestris*) procedent de Suècia, amb certificació PEFC; i per l'altra, fustes de diferents espècies procedents dels boscos dels Pirineus i d'Alemanya, amb certificació FSC.

Taula 2. Detall de la compra de fusta per part de l'Institut Municipal de Parcs i Jardins de Barcelona, 2016.

Quantitat total (m ³)	Ús	Espècie o tipus	Procedència	Certificació
18,73	Elements exteriors	<i>Pinus sylvestris</i>	Espanya	FSC
1,57	Elements exteriors	<i>Pinus sylvestris</i>	Espanya	FSC
17,45	Elements exteriors	<i>Pinus sylvestris</i>	Espanya	FSC
1,88	Elements exteriors	<i>Pinus sylvestris</i>	Espanya	FSC
9,29	Elements exteriors	<i>Pinus sylvestris</i>	Espanya	FSC
8,00	Elements exteriors	<i>Pinus sylvestris</i>	Suècia	FSC i PEFC
7,34	Elements exteriors	<i>Pinus sylvestris</i>	Suècia	PEFC
6,04	Elements exteriors	Espècies diverses	Pirineus i Alemanya	FSC
Total 70,30 m³				

Districte de Sant Martí

Durant l'any 2016 el districte de Sant Martí ha instal·lat mobiliari urbà als Jardins del Clot de la Mel i a la placeta situada en la cruïlla del carrer Verneda amb Sant Joan de Malta. En total s'han emprat 0,14 m³ de fusta. En el primer cas, la fusta del mobiliari és de sucupira (*Diploptropis purpurea*) procedent del Brasil, i en el segon, de talí (*Erythopleum utile*) procedent d'Àfrica. En ambdós casos la fusta compta amb certificat FSC.

Taula 3. Detall de la compra de fusta per part del Districte de Sant Martí, 2016.

Quantitat total (m ³)	Ús	Espècie o tipus	Procedència	Certificació
0,04	Mobiliari urbà	<i>Diplotropis purpurea</i>	Brasil	FSC
0,10	Mobiliari urbà	<i>Erythopleum utile</i>	Àfrica	FSC
Total 0,14 m³				

BIMSA

S'han recollit les dades d'adquisició de fusta corresponents a diversos projectes d'obres, majoritàriament de rehabilitació d'edificis i instal·lació de mobiliari, executats per BIMSA durant l'any 2016. Les dades que es presenten a continuació corresponen a la fase d'obra realment executada.

- En primer lloc, es presenten les dades globals de tota la fusta adquirida a les 8 obres realitzades per BIMSA de les quals s'ha rebut informació:
 - Instal·lació de mobiliari al Centre de Sant Pere Apòstol.
 - Reforma i instal·lació de mobiliari al Centre Esportiu Municipal del Carmel.
 - Col·locació de tarima a l'interior del Centre d'Art Contemporani Fabra i Coats.
 - Reforma i instal·lació de mobiliari al CUAP Sant Oleguer.
 - Adequació dels espais per a la reobertura de La Lleialtat Santsenca.
 - Instal·lació de mobiliari a l'Espai Bombers - Parc de la Prevenció.
 - Millores al pati de la caserna UT8 de la Guàrdia Urbana de Barcelona.
 - Construcció de l'equipament esportiu PAV-3 al carrer Energia, al barri de la Marina del Port de Sants-Montjuïc.

- En segon lloc, es presenta la informació detallada en funció del tipus de fusta adquirida en les obres de BIMSA.

Dades globals d'adquisició de fusta de BIMSA

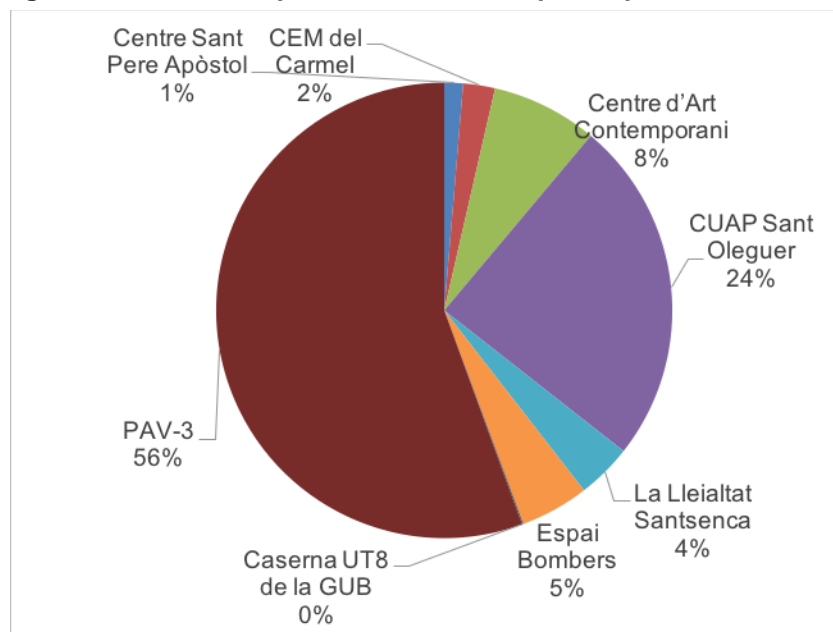
Tot seguit s'analitza tota la informació rebuda des de BIMSA respecte a l'adquisició de fusta en el conjunt de les obres detallades anteriorment:

Taula 1. Detall de la compra de fusta per obra realitzada (m ³).	
Obra (nom abreujat ¹)	Quantitat total (m ³)
Centre Sant Pere Apòstol	1,78
CEM del Carmel	3,04
Centre d'Art Contemporani	10,12
CUAP Sant Oleguer	32,95
La Lleialtat Santsenca	5,25
Espai Bombers	6,55
Caserna UT8 de la GUB	0,11
PAV-3	74,73
TOTAL	134,53

Fusta adquirida per obra realitzada

Dels 134,53 m³ de fusta total adquirida per a les diferents obres de BIMSA, la partida més gran ha sigut per a la construcció de l'equipament esportiu PAV-3, en la qual s'han utilitzat 74,73 m³, el 56% de la fusta total. En segon i tercer lloc es troben la reforma i instal·lació de mobiliari al CUAP Sant Oleguer amb 32,95 m³ (24%), i la col·locació de tarima a l'interior del Centre d'Art Contemporani amb 10,12 m³ (8%). En la resta d'obres el volum de fusta emprat ha sigut relativament poc important (en conjunt sumen 16,73 m³, el 12%) (Figura 1).

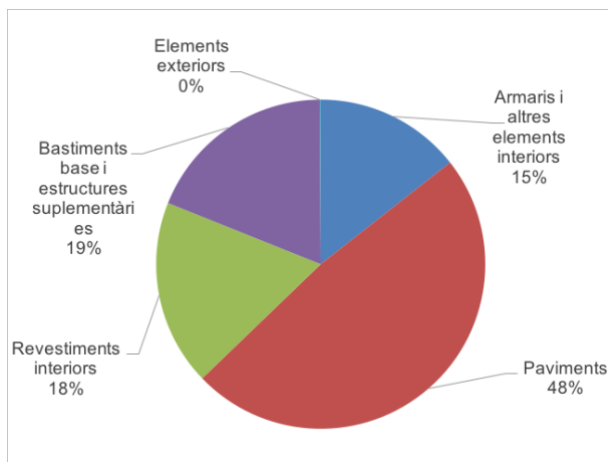
Figura 1. Detall de la quantitat de fusta adquirida per obra realitzada.

¹ A partir d'aquí, s'utilitzarà el nom de l'obra abreujat per tal de facilitar la lectura del document.

Fusta adquirida en funció dels diferents usos

Figura 2. Detall de la quantitat de fusta adquirida segons l'ús.

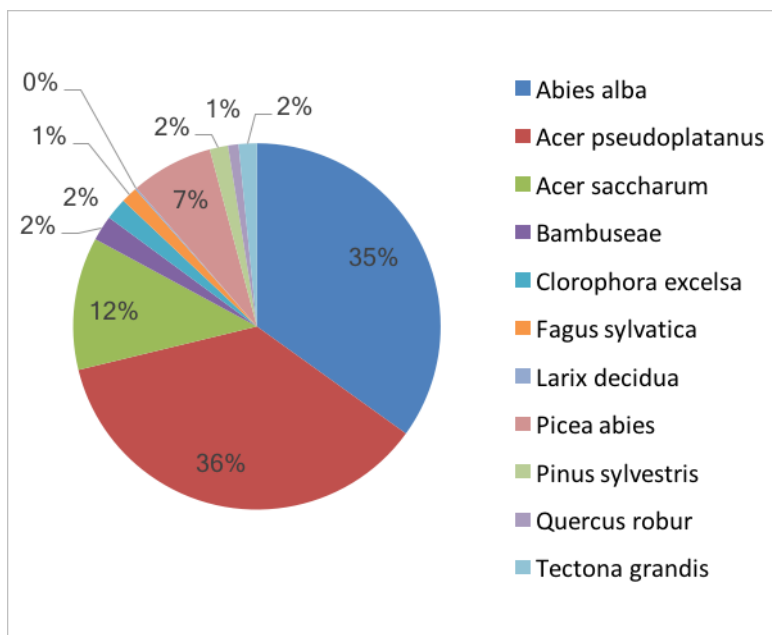

L'anàlisi del volum de fusta adquirida en funció dels diferents usos mostra que els paviments ha sigut el principal ús a que s'ha destinat, ja que representa la meitat del volum total (65,11 m³). Cal destacar però, que 54,99 m³ corresponen a la construcció del PAV-3. El 30% de la fusta s'ha emprat per a armari i altres elements exteriors, i el 19% a revestiments interiors. Els tres usos restants només representen un 1% (Figura 2).

Fusta adquirida segons les diferents espècies forestals

Pel que fa a les espècies forestals de la fusta massissa adquirida, les espècies fals plàtan (*Acer pseudoplatanus*) i 'avet (*Abies alba*) han sigut les més emprades en les obres realitzades l'any 2016, amb un 36 i un 35% respectivament. El maple dur (*Acer saccharum*) representa un 12%, i la resta són altres espècies (Figura 3).

Figura 3. Detall de la quantitat de fusta adquirida segons l'espècie forestal.

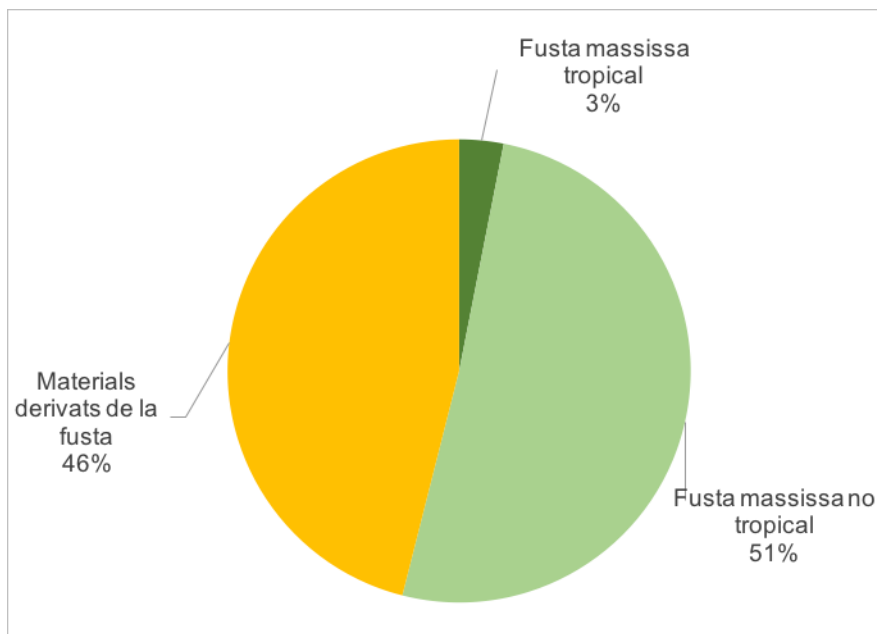
Informació detallada sobre el tipus de fusta adquirida en les obres de BIMSA

En aquest apartat es presenten les dades de les diferents categories de fusta adquirides en les obres de BIMSA. Les categories que s'han considerat són les següents:

- Fusta massissa tropical
- Fusta massissa no tropical
- Materials derivats de la fusta
- Fusta massissa sense informació

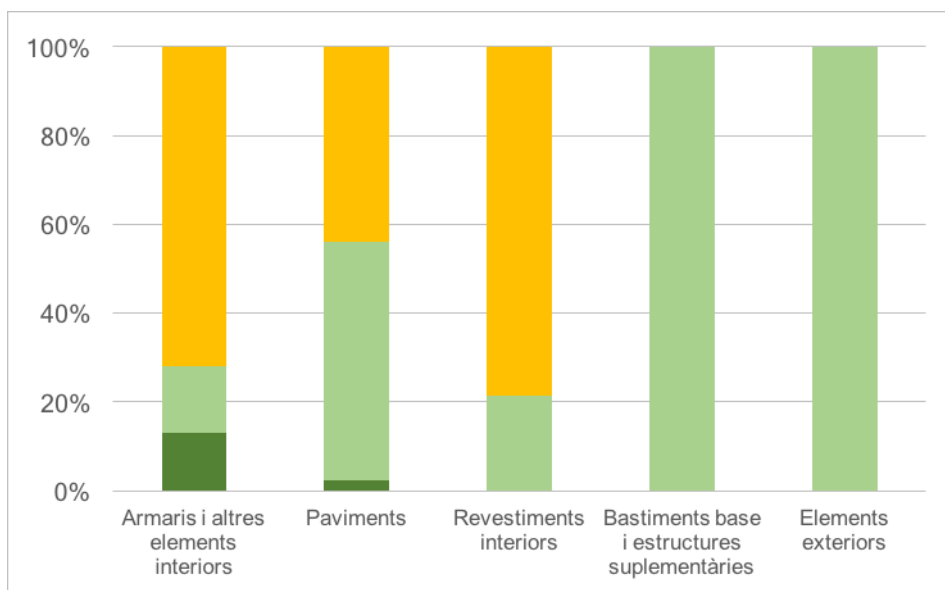
L'any 2016 es van adquirir 68,41 m³ de fusta massissa no tropical, el 51% del total. En segon lloc, els materials derivats de la fusta representen el 46%, amb 61,9 m³, mentre que la fusta massissa tropical només representa el 3% (4,16 m³) (Figura 4).

Figura 4. Detall de la quantitat de fusta adquirida segons les categories considerades.

En la Figura 5 es pot observar com la fusta massissa no tropical s'ha utilitzat en tots els usos, i en concret, en la totalitat dels elements exteriors i en bastiments base, i en més de la meitat dels paviments. D'altra banda, la petita quantitat de fusta tropical només es troba en els paviments, armaris i altres elements interiors. Quant als materials derivats de la fusta, s'han emprat en el 72% dels armaris i altres elements interiors, així com en el 79% dels revestiments interiors. També representen amb un 44% una part important dels paviments.

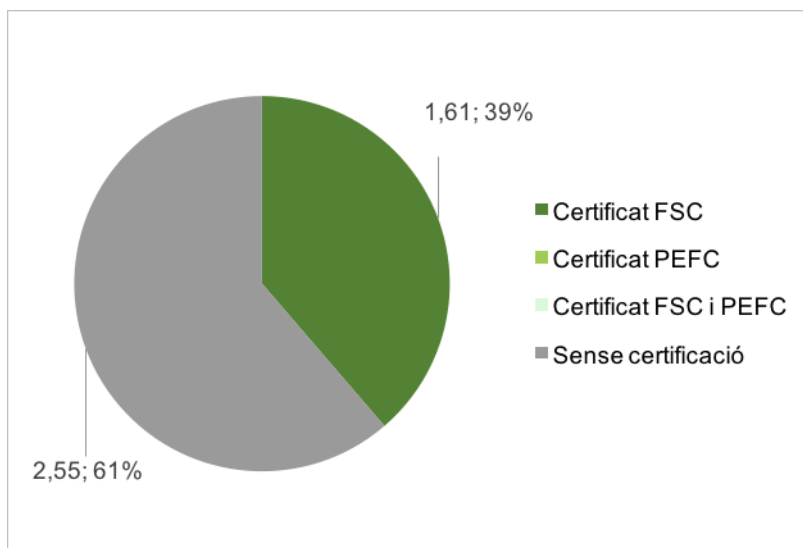
Figura 5. Detall de la categoria de fusta adquirida segons l'ús i les categories considerades.

A continuació, es presenten per cada categoria de fusta els gràfics que mostren la quantitat dels diferents tipus de fusta adquirida segons la seva certificació.

Fusta massissa tropical

Figura 6. Detall de la quantitat de fusta massissa tropical segons la certificació.

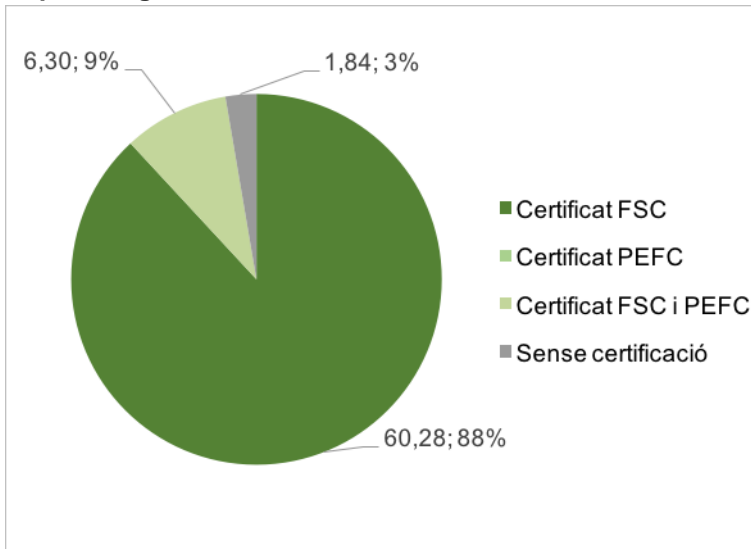

Dels 4,16 m³ de fusta massissa tropical adquirida, un 39%, corresponent a les obres del Centre d'Art Contemporani, té certificació FSC, mentre que el 61% restant, de l'Espai Bombers, no té certificació de gestió forestal sostenible (Figura 6).

Fusta massissa no tropical

El 97% de la fusta massissa no tropical disposa de certificació de gestió forestal sostenible, el 88% de certificat FSC i el 9% restant d'ambdós certificats, FSC i PEFC. El 3% restant no disposa de certificació (Figura 7).

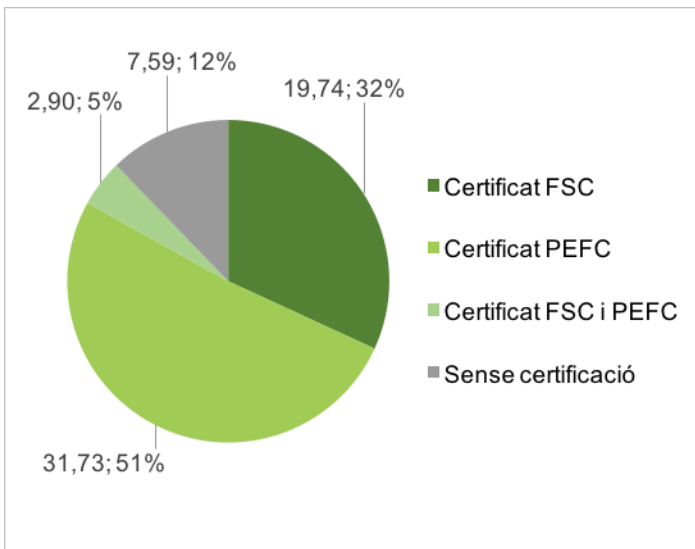
Figura 7. Detall de la quantitat de fusta massissa no tropical segons la certificació.

La major part de la fusta amb certificat FSC s'ha emprat en la construcció del PAV i en el CUAP Sant Oleguer, i també en el Centre d'Art Contemporani.

Materials derivats de la fusta

Figura 8. Detall de la quantitat de materials derivats de la fusta segons la certificació.

El 51% dels materials derivats de la fusta adquirits durant l'any 2016 compten amb certificació PEFC, el 32% amb certificació FSC i un 5% amb ambdós certificats. Per tant, el 88% disposa de certificat (54,37 m³) i el 12% restant, no ho fa (Figura 8).

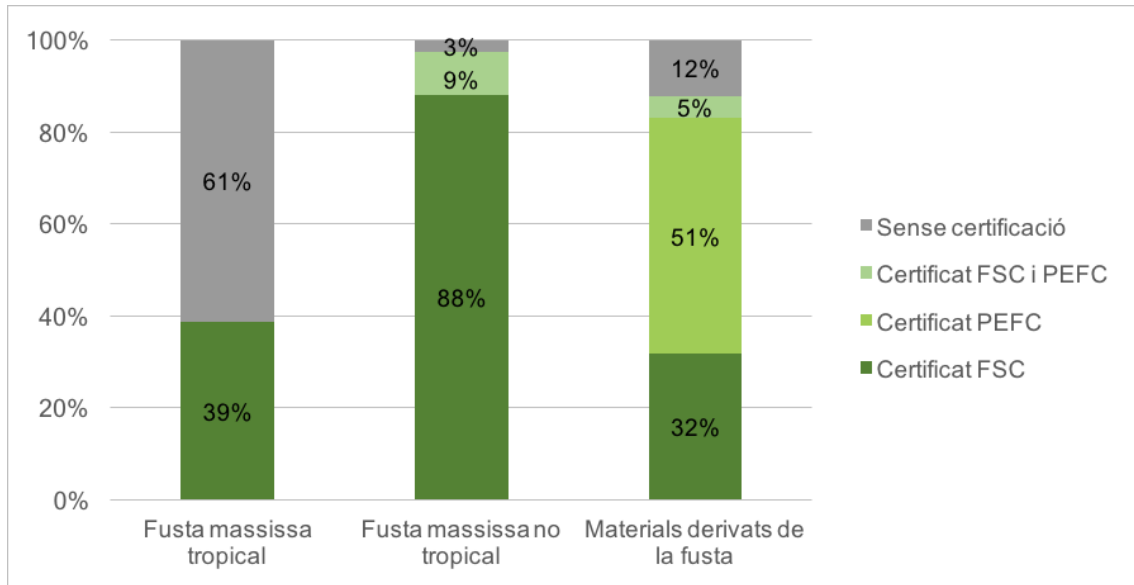
Gairebé la totalitat de la fusta amb certificació PEFC o FSC (no fusta amb ambdós certificats) correspon a la construcció del PAV-3. La fusta

doblement certificada s'ha emprat en les obres del Centre Sant Pere Apòstol i de l'Espai Bombers. Per últim, tota la fusta no certificada s'ha utilitzat en l'obra del CUAP Sant Oleguer.

Fusta total segons certificació

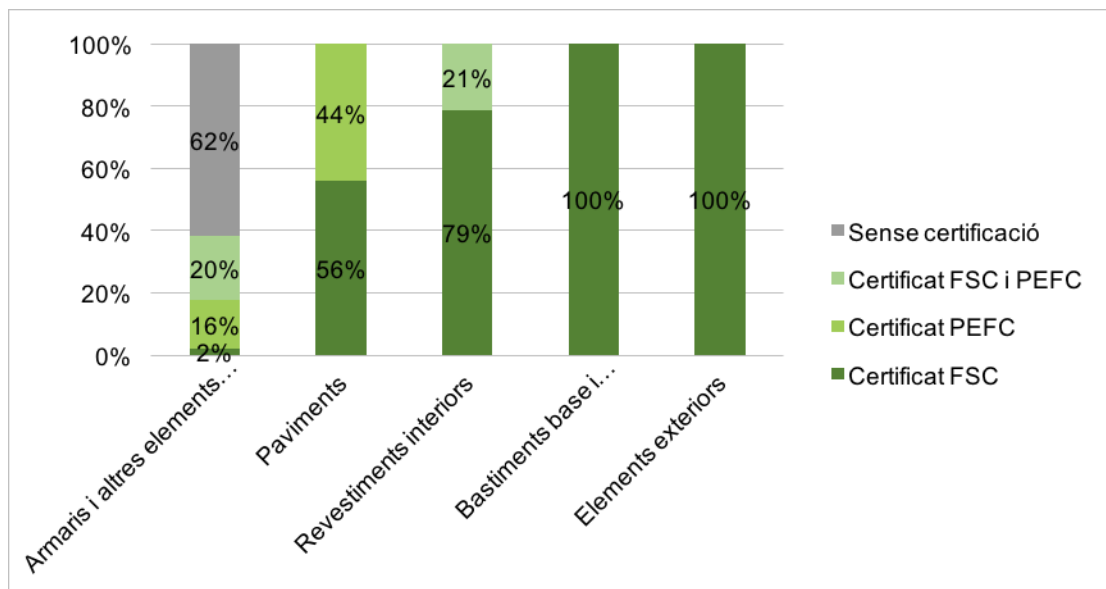
En la Figura 9 es poden observar i comparar els percentatges de fusta certificada segons els diferents tipus de fusta. Així, el 97% de la fusta massissa no tropical i el 88% dels materials derivats de la fusta presenten certificació d'origen sostenible (FSC, PEFC i ambdues certificacions). Malgrat que representa un volum de fusta petit, cal destacar que un 61% de la fusta massissa tropical utilitzada no disposa de certificació.

Figura 9. Detall de la fusta adquirida segons el tipus de fusta i la certificació.

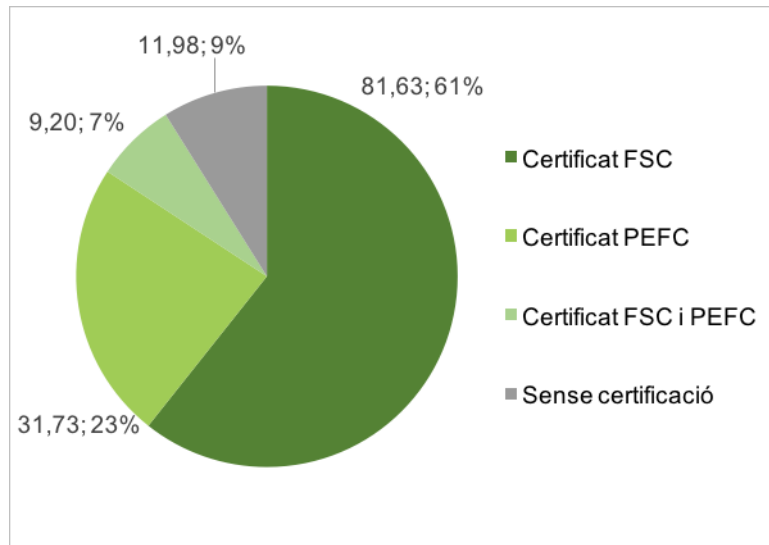
Pel que fa a l'ús de la fusta segons la certificació, només en la categoria d'armaris i altres elements interiors s'ha utilitzat fusta sense certificació (62%). En totes les altres categories el 100% de la fusta està certificada (FSC, PEFC o ambdues) (Figura 10).

Figura 10. Detall de la fusta adquirida segons l'ús i la certificació.

Quant a l'origen sostenible de la fusta, en el conjunt de les obres realitzades per BIMSA durant l'any 2016 s'han utilitzat un 91% (122,56 m³) de fusta que disposa de certificat, ja sigui certificat FSC (61%), PEFC (23%) o ambdós certificats (7%). El 9% restant de la fusta (11,98 m³) no presenta cap certificat (Figura 11).

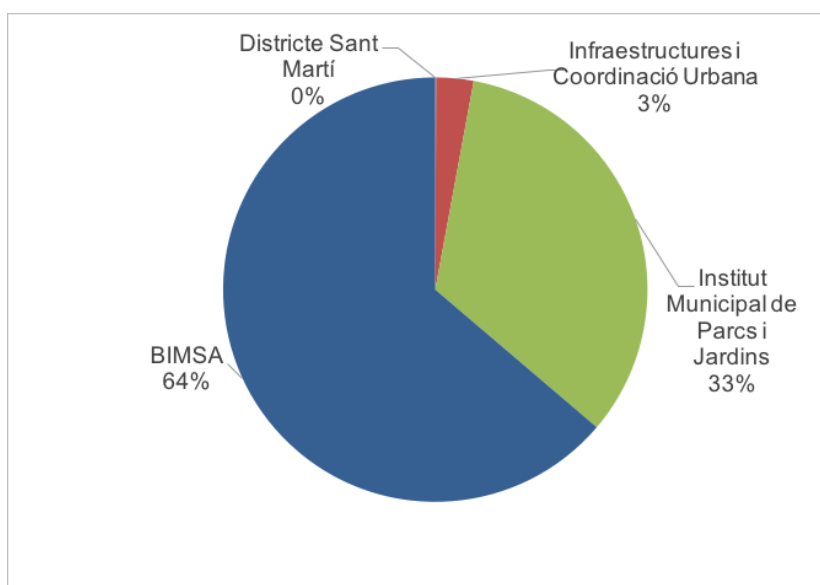
Figura 11. Detall de la fusta adquirida segons la certificació.

2.2 Resum de la compra de fusta de l'Ajuntament de Barcelona 2016

Les dades de la compra de fusta obtingudes del conjunt de dependències de l'Ajuntament de Barcelona mostren que durant l'any 2016 es van adquirir **206,88 m³ de fusta**.

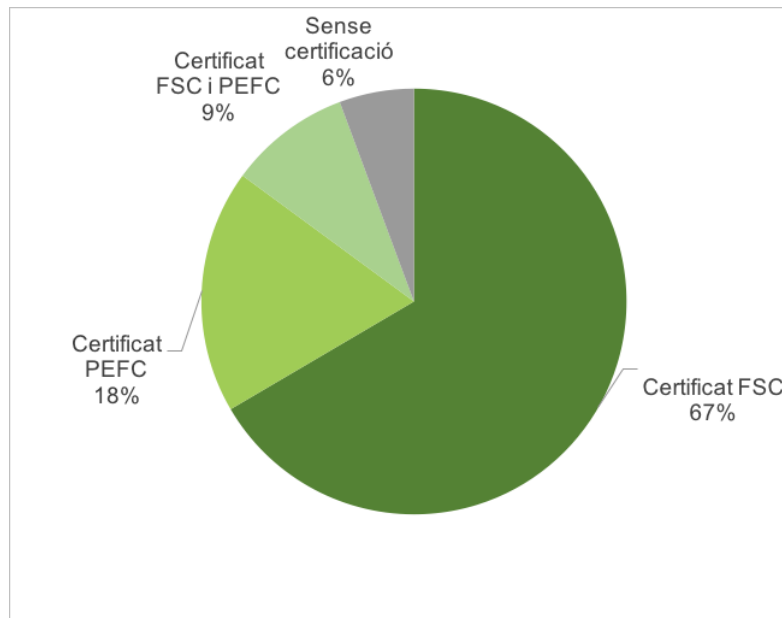
Figura 12. Detall de la fusta adquirida per dependència.

En comparar el volum de fusta adquirida per cadascuna de les dependències de les quals s'ha obtingut informació (Figura 12) es pot observar com l'adquisició de BIMSA representa el 64% del volum total (134,54 m³).

El segon organisme que ha adquirit més fusta és l'Institut Municipal de Parcs i Jardins amb 70,30 m³ (33%), gairebé la meitat que BIMSA. El 3% restant correspon a Infraestructures i Coordinació Urbana amb 5,99 m³, i la quantitat adquirida pel districte de Sant Martí és minsa (0,14 m³).

Figura 13. Detall de la fusta adquirida segons la certificació.

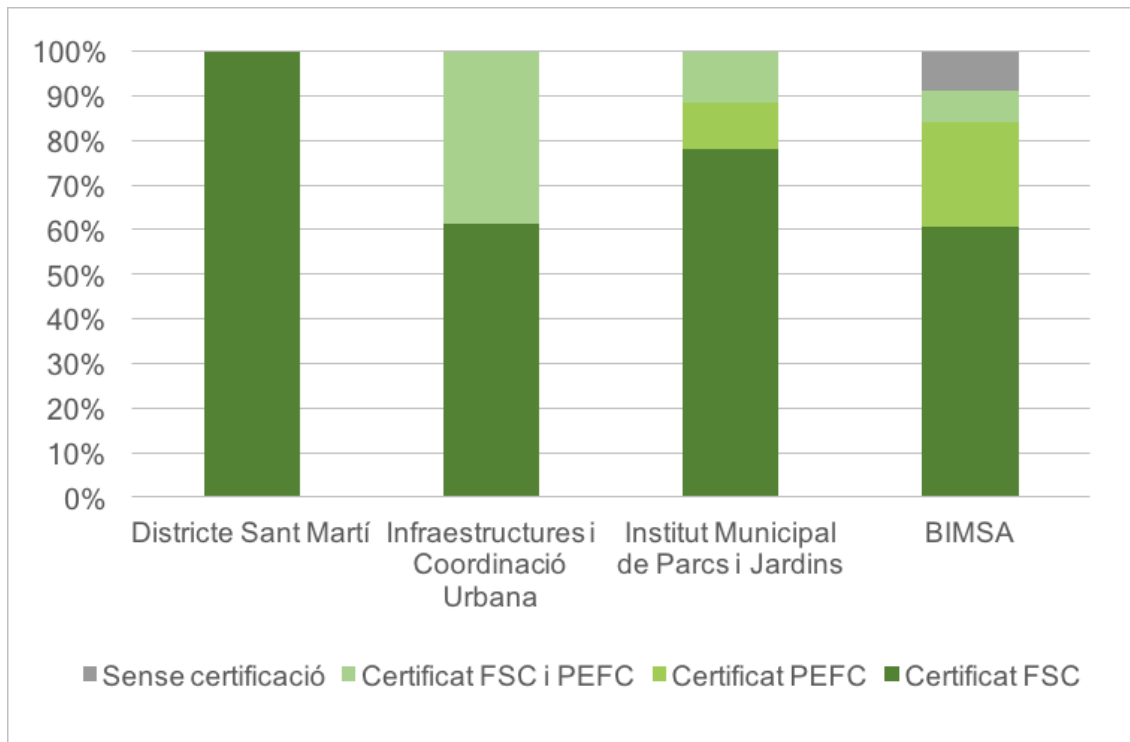

Respecte a l'origen de la fusta adquirida durant l'any 2016 s'observa que un 67% de la fusta és certificada segons el sistema FSC, un 18%, segons el sistema PEFC, un 9%, per ambdós (PEFC i FSC) i el 6% restant no presenta certificació (Figura 13).

Per tant, el percentatge de fusta adquirida l'any 2016 amb certificació FSC o PEFC o FSC i PEFC per totes les dependències de l'Ajuntament representa el 84%.

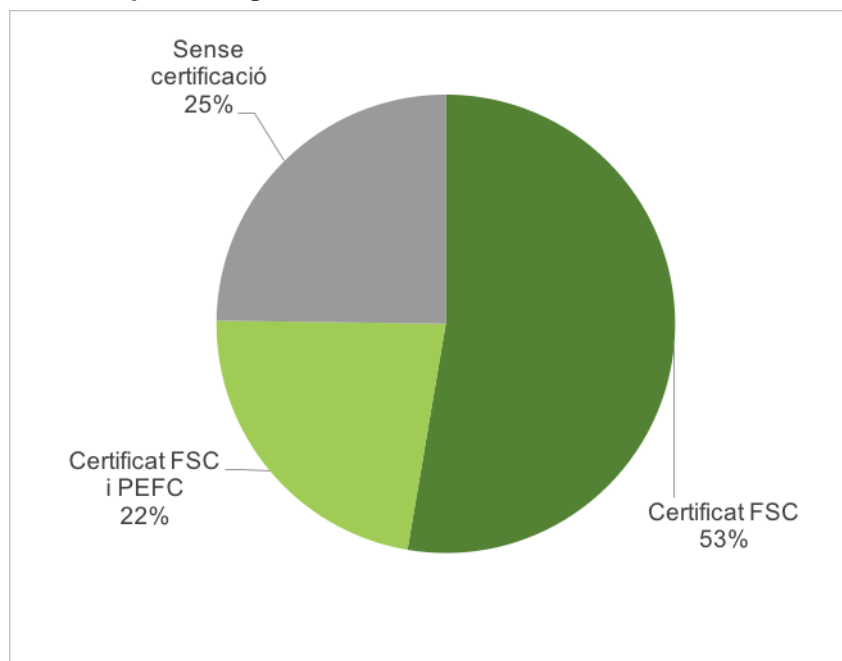
A continuació es detallen els percentatges de fusta adquirida per part de les diferents dependències de l'Ajuntament de Barcelona segons la seva certificació. Com s'observa en el gràfic següent, el 100% de la fusta emprada en les obres del districte de Sant Martí, d'Infraestructures i Coordinació Urbana, i de l'Institut Municipal de Parcs i Jardins presenten certificació de gestió forestal sostenible, sobretot FSC. En els obres de BIMSA es redueix al 88% de la fusta emprada (Figura 14).

Figura 14. Detall de la fusta adquirida segons la dependència i la certificació.

Dels 210,97 m³ de fusta adquirida per l'Ajuntament de Barcelona, 10,29 m³ són fusta tropical, la qual cosa correspon a un 5% del total. Si s'analitza la fusta tropical, el 75% presenta certificació de gestió forestal (el 53% certificat FSC i el 23% ambdós certificats) i el 25% restant, no en presenta (Figura 15).

Figura 15. Detall de la quantitat de fusta tropical adquirida segons la certificació.

3. Evolució de la compra de fusta 2004-2016

Com es pot observar en la Figura 16 de l'evolució de les adquisicions de fusta des de l'any 2004, el volum adquirit varia força en funció de l'any. Els canvis en la fusta total en gran part es deuen a la variació de les dependències de les quals es rep informació. Així, s'observa una davallada considerable a partir del 2012 donat que a partir d'aquell any es va deixar d'incorporar les dades de Serveis Funeraris, degut a canvis organitzatius.

Així doncs, tant el volum de fusta total com el de BIMSA de l'any 2016 és inferior al de 2015, i des del 2004 s'adverteix una tendència a reduir-se, tot i que els valors són semblants als dels anys 2012 i 2013.

Figura 16. Evolució anual del volum de fusta adquirit durant el període 2004-2016.

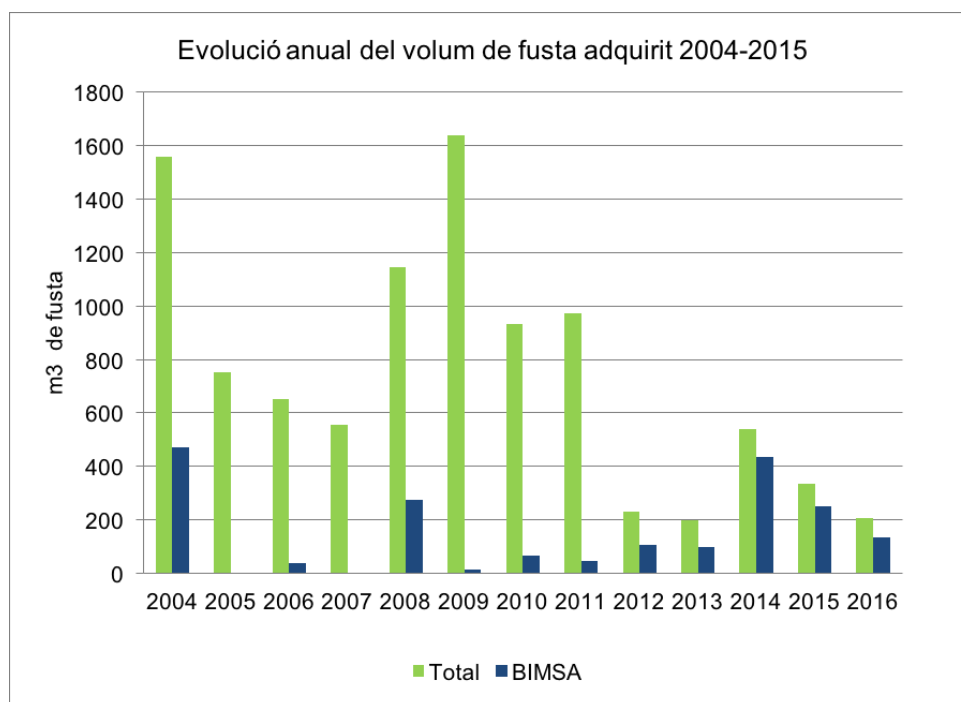
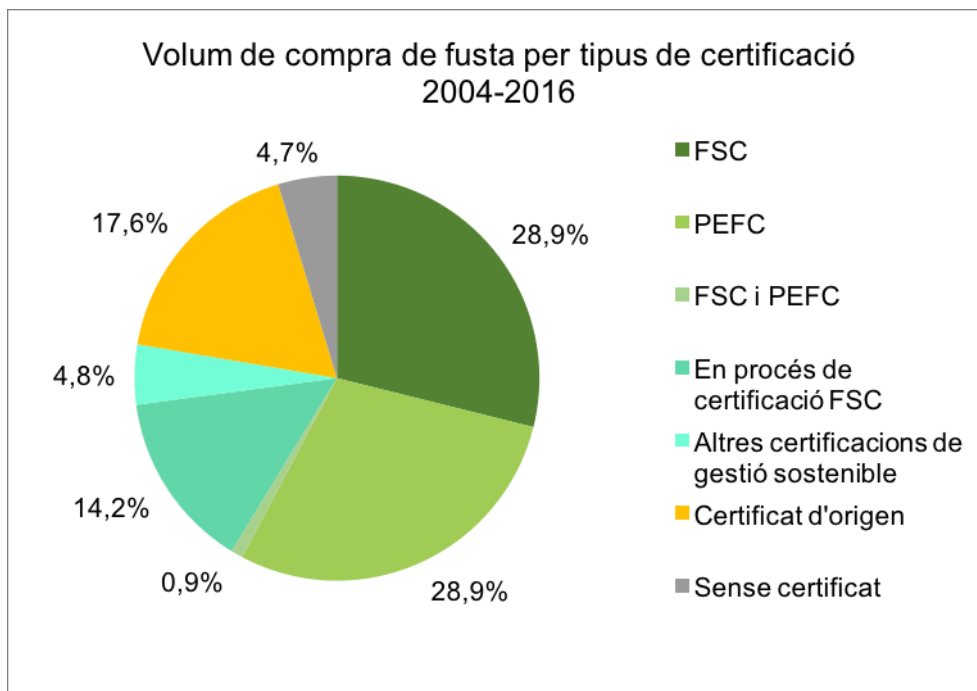

Figura 17. Detall de la fusta adquirida durant el 2004-2016 segons la certificació.

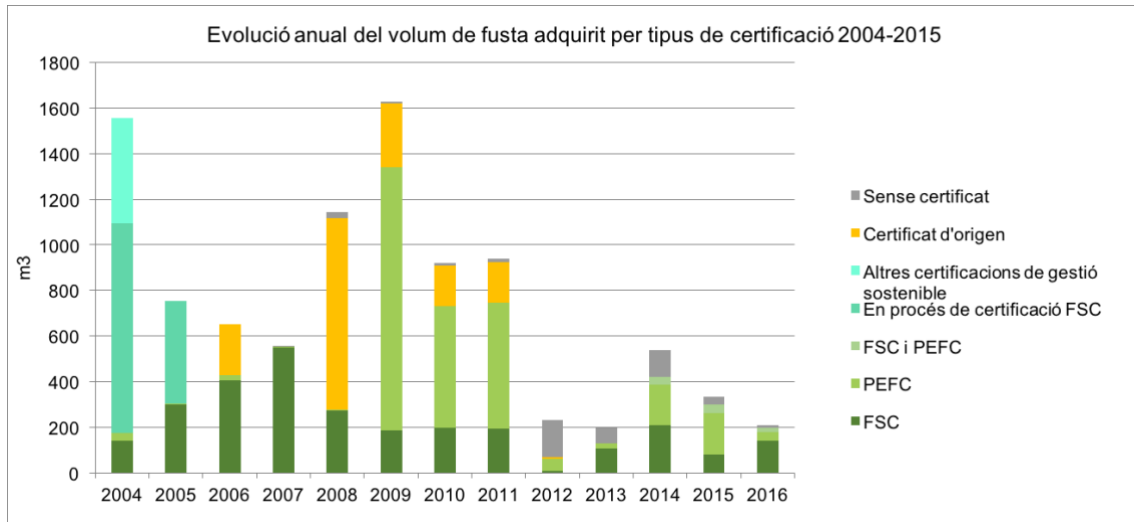

Quant a la certificació d'aquesta fusta, dels 9.60,79 m³ adquirits durant el període 2004-2016, el 78% presenta algun tipus de certificació de gestió forestal sostenible (o documents que acrediten que es troba en procés de certificació). D'aquest volum, el 29% presenta certificació FSC i el 29%, PEFC. Un 18% compta amb certificat d'origen i només el 5% no disposa de certificat (Figura 17).

Pel que fa a l'evolució de les certificacions, en la Figura 18 s'observa com les adquisicions amb certificació FSC van augmentar entre 2004 i 2007, però van iniciar un clar descens l'any 2008, que en els últims anys s'ha recuperat (a partir del 2013). En canvi, es pot observar un fort increment de les certificacions mitjançant el sistema PEFC, en passar d'una mitjana del 2% entre 2004 i 2008, al 63% entre el 2009 i 2011. A partir de llavors el percentatge ha oscil·lat entre el 12 i el 54%. L'increment de les certificacions PEFC i la reducció de certificat d'origen es va donar degut a la substitució d'espècies tropicals per fusta de pi d'origen europeu per part de Serveis Funeraris. De la mateixa manera, l'evolució favorable de la certificació FSC correspon a mobiliari urbà i partides d'obres d'edificació (mobiliari i fusteries interiors).

La davallada de fusta certificada del 2012 correspon al moment en que Serveis Funeraris van deixar de formar part del sistema de seguiment, i a l'agrupació de districtes i empreses públiques.

Durant el període 2012-2014 s'observa un increment de la fusta que disposa de certificació, en passar del 2 al 39% la fusta amb certificat FSC, i del 24 al 33% la fusta amb certificat PEFC. Pel que fa al percentatge de fusta certificada l'any 2016 respecte al 2015, s'observa un augment de la fusta certificada FSC, en passar el FSC del 36% al 76%, mentre que la fusta certificada PEFC passa del 66% al 27% (inclou partides de fusta certificada amb ambdós sistemes de certificació).

Figura 18. Evolució anual del volum de fusta adquirida per tipus de certificació 2004-2016.

4. Conclusions

A partir de l'anàlisi de les dades de la fusta adquirida proporcionades per les diferents dependències de l'Ajuntament de Barcelona, es pot concloure que:

- El volum de fusta adquirida l'any 2016 per les dependències de l'Ajuntament de Barcelona de les quals s'ha disposat d'informació és de 210,97 m³. Una xifra inferior als 335,91 m³ adquirits l'any 2015, però similar als volums dels anys 2012 i 2013.
- BIMSA reafirma el seu protagonisme pel que fa a l'adquisició de fusta: l'any 2016 va adquirir el 64% del volum de fusta adquirida per totes les dependències de l'Ajuntament. I de la mateixa manera que el 2015, l'Institut Municipal de Parcs i Jardins és el segon organisme que va adquirir més fusta, el 33%.
- El percentatge de fusta adquirida l'any 2016 amb certificació FSC, PEFC o ambdós certificats per a totes les dependències de l'Ajuntament és elevat, ja que representa el 94%, 5 punts superior al percentatge de l'any 2015 (89%).
- La fusta sense certificació correspon a la fusta adquirida per BIMSA i representa un 12% de la fusta total adquirida per aquest organisme. Principalment correspon a fusta utilitzada per a portes interiors, armaris i altres elements interiors, de diverses obres.
- Només un 5% del total de fusta adquirida durant el 2016 correspon a fusta tropical, el 75% de la qual disposa de certificació de gestió forestal sostenible.

5. Agraïments

Des del Programa Ajuntament + Sostenible volem agrair l'esforç de totes les persones de les diferents dependències municipals que ens han facilitat les dades per tal de poder elaborar aquest informe.